



РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд
412-7/2020



Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 15276 датум: 08. 05. 2020.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ
МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети
Полицијској управи за Град Београд

Праћење спровођења препорука из Извештаја о посети
Европског комитета за спречавање мучења и
нечовечних или понижавајућих казни или поступака
(СРТ) Републици Србији из 2017. г.

Београд, мај 2020. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (МДРИ-С), Комитет правника за људска права (ЈУКОМ) и Међународну мрежу помоћи (ИАН). Анексима Споразума о сарадњи,⁴ сарадња је продужена са удружењима Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (МДРИ-С), Комитет правника за људска права (ЈУКОМ) и Међународна мрежа помоћи (ИАН).

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен у "Сл. гласнику РС", бр. 25/18.

⁴ Закључени 22. априла 2019. године.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

УСТАНОВЕ	Полицијска управа за Град Београд
ПОСЕЋЕНЕ ПОЛИЦИЈСКЕ СТАНИЦЕ	Полицијска станица (ПС) Чукарица, ПС Раковица, ПС Звездара, ПС Палилула, ПС Врачар и ПС Земун
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	12. и 13. фебруар 2020. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови Националног механизма за превенцију тортуре, у складу са чланом 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ЦИЉЕВИ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука из Извештаја о посети Европског комитета за спречавање мучења (СРТ) Републици Србији из 2017. године
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, по Плану посета за 2020. годину
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Ненајављена посета
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: др Наташа Тањевић, заменица заштитника грађана Чланови тима: Марко Анојчић Заштитник грађана/Одељење Националног механизма за превенцију тортуре Ивана Босиљчић, Стручна служба Заштитника грађана Тамара Благојевић, Заштитник грађана/Одељење Националног механизма за превенцију тортуре

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Иако су посете биле ненајављене, сви полицијски службеници посећених полицијских станица у саставу ПУ за Град Београд остварили су сарадњу са мониторинг тимом НПМ и омогућили остваривање мандата НПМ. Члановима мониторинг тима пружене су тражене информације, омогућен обилазак просторија, увид у затражену релевантну документацију о задржавању лица и примени полицијских овлашћења, као и ненадзирани разговори са затеченим задржаним лицима.

ТОК ПОСЕТЕ

Тим НПМ је 12. фебруара 2020. године посетио ПС Чукарица, ПС Раковица, ПС Звездара и ПС Палилула, а 13. фебруара 2020. године посећене су ПС Врачар и ПС Земун.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА ИЗ ИЗВЕШТАЈА О ПОСЕТИ ЕВРОПСКОГ КОМИТЕТА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ МУЧЕЊА (СРТ) РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ИЗ 2017. ГОДИНЕ

1. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује органима Републике Србије да направе засебан складишни простор за све заплењене предмете у свакој полицијској станици, почев од седишта полицијских управа. Истовремено, они треба да обезбеде да сво оружје и други предмети заплењени током кривичних истрага буду унети у посебан регистар, и обележени на одговарајући начин (наводећи случај на који се односе) и одложени у засебан складишни простор. Заплењени уређаји за електро-шокове, боксери, палице за бејзбол, електрични продужни каблови, итд. никада не треба да се држе у просторијима у којима се саслушава или држи лице лишено слободе.

НАЛАЗ НПМ:

У свим посећеним полицијским станицама, осим у ПС Врачар и ПС Земун, постоји посебна просторија намењена за чување одузетих предмета, али иста није адекватна и у њој се налази велики број предмета одузетих пре више година, па и деценија. У просторији је приметан недостатак полица и ормана за одлагање одузетих предмета или привремено одузетих предмета у вези са кривичним делима. Поједини предмети су били умотани у папир са назнаком имена лица од којих су одузети, а поједини су имали и податке о броју под којим је заведена кривична пријава. Осим предмета који су означени тако да се могу повезати са књигом евиденција одузетих предмета и делом из ког потичу, затечени су и неозначени предмети за које не постоје подаци из кога дела потичу. Вреднији предмети и одузето оружје чувају се у посебном сефу/металној каси, као и психоактивне супстанце.

Обиласком канцеларија криминалистичких инспектора тим НПМ је у појединим полицијским станицама (ПС Чукарица, ПС Земун и ПС Звездара) у орманима затекао један број „нестандардних“ предмета. Поједини предмети који су затечени били су неупаковани и необележени. У једној од канцеларија криминалистичких инспектора у ПС Чукарица пронађен је гасни пиштољ за који је тиму НПМ речено да „чека вештачење од 26.04.2019.“ У ПС Земун у једној од канцеларија криминалистичких инспектора иза ормана затечен је већи број нестандардних предмета, од којих један (бејзбол палица) није био обележен. Све наведено се односи на предмете по ЗКП-у, односно на поступање криминалистичких инспектора.

Увидом у евиденцију одузетих предмета по Закону о прекршајима утврђено је да се у посећеним полицијским станицама та евиденција уредно води. Предмети су обележени, чувају се у металном орману у кутијама које су разврстане по годинама и на једноставан начин могу се повезати са подацима из Књиге евиденције о одузетим предметима и са поднетом прекршајном пријавом.

Књига евиденције о одузетим предметима садржи следеће податке: назив предмета, датум одузимања предмета, име лица од кога је предмет одузет, опис предмета, име лица тј. полицијског службеника који је одузео предмет и из које је ПС, број захтева за одузимање предмета. Будући да је број захтева истовремено и евиденцијски број предмета, да се премети уредно обележавају, лако их је повезати са догађајем/прекршајем из којег потичу.

Привремено одузете ствари од задржаних лица се чувају у каси која се налази код вође смене дежурне службе и задржаном лицу издаје се Потврда о привремено одузетим предметима а по враћању предмета и Потврда о враћеним предметима, које се чувају у предметима о задржавању лица. Утврђено је да су потврде уредно попуњене и потписане.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

Министарство унутрашњих послова ће се старати да се за потребе ПС Врачар и ПС Земун без одлагања обезбеди посебна просторија намењена за чување привремено одузетих предмета по ЗКП у.

ПС Чукарица, ПС Звездара и ПС Земун, у будућем раду, одузете предмете који потичу из кривичног дела, неће чувати у канцеларијама криминалистичких инспектора, а сваки такав предмет ће на одговарајући начин обележавати (са назнаком случаја на који се односи) и уносити у посебну евиденцију или Књигу евиденције одузетих предмета.

2. ПРЕПОРУКА СРТ:

- У светлу информација прикупљених током посете 2017. године, Комитет препоручује да се полицијски службеници редовно подсећају на ова основна начела, укључујући практичне вежбе. Надаље, свака употреба силе од стране службених лица за спровођење закона треба да буде правилно документована (опис чињеница, наведене све повреде, да ли је лице лишено слободе одведено у болницу, итд.).

НАЛАЗ НПМ:

Увидом у документацију утврђено је да од средстава принуде полицијски службеници најчешће примењују средства за везивање. У ПС Чукарица у 2019. години није било употребе физичке снаге; у ПС Раковица и ПС Земун у 2019. године употреба физичке снаге примењена је шест пута; у ПС Врачар три пута, а у ПС Палилула четири пута. Само у једном случају у 2019. години, у ПС Врачар евидентирана је употреба гумене палице.

У свим предметима о употреби средстава принуде, пре свега физичке снаге и једном предмету о употреби гумене палице, у које је НПМ извршио увид, поступак оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде спроведен је на прописани начин, на основу чињеница од значаја за оцену оправданости и правилности њихове употребе. Извештаји полицијских службеника о употреби средстава принуде су детаљни и пружају податке на основу којих је могуће дати такву оцену, будући да садрже детаљан опис догађаја, разлог и законски основ за употребу средстава принуде, време, место, врсту и начин употребе средстава принуде, име лица према коме је средство употребљено, имена службеника који су употребили средство принуде, евентуалне последице употребе и друге прописане податке. Описи догађаја у извештајима обухватају радње лица приликом пружања отпора или напада или покушаја бекства, начину упозорења лица да ће према њему бити употребљено средство принуде или разлосима због којих то није могло бити учињено, радњама лица након упозорења, започињању употребе средстава принуде, радњама које је предузео полицијски службеник и начину на који је употребио средство принуде, престанку пружања отпора или другог основа за примену средстава принуде и престанку њихове употребе.

Према наводима полицијских службеника, увек се бира сразмерно и најблаже средство принуде, којим је најмања могућност повређивања лица. Физичка снага се углавном примењује захватом „кључ на лакат“, лице се доводи у положај за везивање и потом се везује, ради спречавања даљег отпора. Са употребом физичке снаге престаје се чим престане напад или отпор лица.

Осим у једном случају, у ПС Врачар, када је лице према коме је примењено средство принуде (употреба гумене палице) имало примедби на поступање полицијских службеника, а поводом чега је обавештено јавно тужилаштво и Сектор унутрашње контроле МУП-а, у осталим случајевима није било примедби лица на поступање службених лица приликом примене средстава принуде.

Евиденција о употреби средстава принуде се у свим посећеним полицијским станицама води у електронској и писаној форми. Уз документацију о примени средстава принуде се најчешће прилаже и службена белешка полицијског службеника, који је применио средства принуде, о томе да ли лице према коме је примењено средство принуде има примедби на поступање полицијских службеника. Ову белешку у већини посећених полицијских станица потписује и лице према коме је примењено средство принуде. Међутим, у ПС Звездара, у предметима не постоје изјаве лица о околности употребе средстава принуде, већ службена белешка вође смене у којима се наводи да је лице поучено о могућности притуживања и да нема примедби на поступање полицијских службеника. Ове белешке не потписује лице над којим је примењено средство принуде. Такође, у ПС Земун, у појединим предметима нема писаних изјава лица над којим је

примењено средство принуде у вези са околностима њене употребе и настанку повреда, али полицијски службеник обавља разговор са лицем у којем га поучава на право да поднесе притужбу и о томе сачињава службену белешку коју потписује.

Тим НПМ сматра да је узимање овакве изјаве неопходно за ваљану оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде, нарочито у ситуацијама када, поред полицијских службеника и лица према коме су средства принуде употребљена, нема других сведока догађаја. Поред тога, потребно је узимати и писане изјаве евентуалних сведока догађаја, како би поступак оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде био спроведен на основу свих доступних чињеница и околности од значаја за давање такве оцене и на што објективнији начин.

3. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да органи Републике Србије делују тако да обезбеде да криминалистички инспектори обављају своје дужности у складу са одговарајућим одредбама Законика о кривичном поступку. У ту сврху потребно је редовно организовати стручно оспособљавање за ове службенике, које треба да обухвати одговарајуће технике саслушања и истраге, као и спречавање неадекватног поступања. Уопштено говорећи, Комитет жели да буде обавештен о различитим елементима који чине саставни део ригорозне процедуре запошљавања полицијских службеника. Надаље, органи Републике Србије треба да успоставе наменске просторије за саслушање, опремљене аудио и/или видео опремом за снимање полицијских саслушања.

НАЛАЗ НПМ:

Криминалистички инспектори, осим кроз едукацију током школовања, нису похађали посебне обуке о техникама саслушања и понашања током саслушања. Обуке које су похађали поједини полицијски службеници односе се на поступање према малолетницима и спречавање насиља у породици, а у вези са наведеним поседују и сертификате. Такође, ниједан полицијски службеник није похађао обуку за поступање према лицима са менталним сметњама.

У свим посећеним полицијским станицама утврђено је да не постоје наменске просторије за саслушање, опремљене аудио и/или видео опремом за снимање саслушања осумњичених, сведока и жртава/оштећених. Саслушање се обавља или у канцеларијама криминалистичких инспектора или у просторијама за поверљиве разговоре са адвокатом.

Према службеним наводима, просторије за препознавање лица у полицијским станицама су опредељене за пренамену у сврхе саслушања осумњичених, али исте нису опремљене опремом за аудио и/или видео снимање.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

Министарство унутрашњих послова ће за полицијске службенике ПУ за Град Београд организовати обуке о циљевима и техникама саслушања, и понашању током саслушања.

Министарство унутрашњих послова ће за потребе снимања саслушања у полицијским станицама ПУ за Град Београд, опремити одговарајућом техничком опремом просторије предвиђене за ту намену.

Министарство унутрашњих послова ће за полицијске службенике организовати обуке о поступању према лицима са менталним сметњама.

У одговору о поступању по овој препоруци, НПМ би желео да од МУП добије детаљну и конкретну информацију и то:

1. Да ли је програмом стручних обука полицијских службеника за 2020. годину предвиђено спровођење обуке криминалистичких инспектора полицијских станица у саставу ПУ за Град Београд о техникама саслушања приликом испитивања осумњичених? На који начин ће се

обука спроводити? За колико криминалистичких инспектора ПУ за град Београд је планирано да похађају наведену обуку?

2. Да ли су за 2020. годину планирана и опредељена средства за опремање техничком опремом посебних просторија за саслушање лица у полицијским станицама ПУ за Град Београд? Колико средстава је предвиђено за те намене? Опремање којих полицијских станица потребном техничком опремом за аудио и видео снимање поступака саслушања лица је планирано за 2020. годину?

4. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет позива органе Републике Србије да обезбеде да сва лица лишена слободе од стране полиције, из било ког разлога, добију право да обавесте блиског сродника или треће лице по свом слободном избору о својој ситуацији од самог почетка лишења слободе (тј. од тренутка довођења у полицијску станицу). Такође, задржана лица треба да добију повратне информације о томе да ли је блиски сродник или друго лице обавештено о чињеници да су задржана.

НАЛАЗ НПМ:

Према службеним наводима, лица лишена слободе се о томе да имају право да о њиховом лишењу слободе буде обавештен члан породице или блиско лице обавештавају на исти начин као и о праву на браниоца – усмено, приликом лишења слободе или довођења у ПС, као и путем писаног обавештења о правима, које им се уручује у ПС. Увидом у предмете о задржавању, утврђено је да се поводом наведеног различито поступа у полицијским станицама. У ПС Земун, ПС Врачар и ПС Звездара полицијски службеници обавештавају трећа лица о задржавању њиховог члана породице или блиског лица на број телефона који им да задржано лице, а након обављеног телефонског разговора о томе дају повратну информацију задржаном лицу и у записнику о задржавању констатују да је обавештено треће лице и које, а не и начин на који је то лице обавештено. У ПС Раковица и ПС Чукарица, полицијски службеници такође, на захтев задржаног лица обавештавају блиску особу о његовом лишењу слободе и дају повратну информацију, али ове податке не констатују у записнику о задржавању. Полицијски службеници у тим станицама навели су да електронска апликација не даје ту опцију, иако се за вођење записника у свим станицама користи иста електронска апликација. У ПС Палилула у дежурној служби је на располагању фиксни телефон који може да користи задржано лице да обавести блиску особу о задржавању, а може да позове и својим мобилним телефоном. Лице само обавља разговор.

Надлежни центар за социјални рад се обавештава уколико се задржава малолетно лице, уколико је лице задржано због насиља у породици, уколико је лице стављено под старатељство, као и уколико се лице лишено слободе само стара о малолетном или другом лицу. Службена лица су сарадњу са центром за социјални рад оценила као добру. ПУ за град Београд и све посећене полицијске станице у њеном саставу имају посебно обучене полицијске службенике за рад са малолетницима који поседују сертификат за рад са малолетницима.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

ПС Раковица и ПС Чукарица ће у свим случајевима задржавања грађана у записник о задржавању унети податак о томе да ли је, и ако јесте, када је члан породице или блиско лице обавештено о његовом лишењу слободе и у напомени навести податак о томе које лице је обавештено.

5. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет позива органе Републике Србије да предузму кораке да обезбеде да се право приступа браниоцу делотворно примењује од самог почетка лишења слободе од стране полиције.

НАЛАЗ НПМ:

Према наводима полицијских службеника, сви грађани се упознају са њиховим правима, зависно од својства у ком долазе или су доведена, а под тиме се подразумева и право на приступ адвокату. Обавештење о праву на браниоца се даје прво усмено, тако да о том праву буду обавештена и лица која одбијају да узму или прочитају писано обавештење о правима, као и лица која су неписмена.

У документацији у коју је НПМ извршио увид се налазе писмена обавештења о правима доведеног/задржаног/ухапшеног лица (међу њима и право да узме браниоца који ће присуствовати саслушању), а присуство браниоца и околност да је осумњиченом омогућен поверљив разговор са њиме се констатују у записнику о саслушању. Ако нема свог браниоца, контактира се call centar – позивни центар Адокатске коморе Србије. Са друге стране, о праву на браниоца по свом избору се обавештавају и грађани задржани на основу Закона о прекршајима⁵ (ЗОП) и ЗОБС, али они ово право најчешће не користе.

У ПС Врачар није било могуће извршити увид у предмете о задржавању по ЗКП из 2020. године, јер се документација/предмети неуредно и неадекватно воде.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

ПС Врачар ће предузети активности у циљу адекватног вођења предмета о задржавању по ЗКП-у.

6. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да органи Републике Србије обезбеде да се начело лекарске поверљивости строго поштује у светлу горе наведених запажања. У том циљу и у складу са тим треба адекватно изменити и допунити Упутство о поступању полицијских службеника према доведеним и задржаним лицима.

НАЛАЗ НПМ:

Писано обавештење о правима задржаних лица садржи и информацију о томе да свако лице лишено слободе има право да га прегледа лекар. У свим посећеним полицијским станицама се могло чути да је сарадња са службом Хитне помоћи веома добра и да се њихове екипе на позиве који долазе из полиције одазивају врло брзо.

Не постоји обавезан лекарски преглед за доведена, односно задржана лица. Лекарски преглед се обавља само ако су видљиве повреде или ако то захтева задржано лице и обавља се у дежурној служби или у некој слободној канцеларији. Осим у ПС Чукарица, полицијски службеници не присуствују прегледу, изузев на захтев лекара, али стоје испред просторије у којој се обавља преглед, уз отшкринута врата, тако да могу да чују или виде обављање прегледа. Присуство полицијских службеника лекарским прегледима задржаних лица се посебно не евидентира. Сваки долазак лекара у полицијску станицу или одвођење лица лишеног слободе код лекара бележи се у записнику о задржавању, при чему се означава тачно време доласка лекара у станицу или време одвођења лица у здравствену установу. Лица која су у тешком алкохолисаном стању се прво воде на Клинику за ургентну и клиничку токсикологију Војно-медицинске академије, а тек пошто им се стање стабилизује, доводе се у просторије за задржавање. Лекарски извештај се не одлаже у предмет већ се даје лицу. У документацији у коју је тим НПМ извршио увид, нису затечени лекарски извештаји.

⁵ "Сл. гласник РС", бр. 65/13, 13/16 и 98/16 - одлука УС.

ПРЕПОРУКА из посете 2020. године

ПУ за град Београд ће обезбедити да полицијски службеници, приликом поступања у вези са лекарским прегледима задржаних лица, поштују следеће принципе:

- полицијски службеници неће присуствовати лекарским прегледима задржаних лица;
- полицијски службеници су дужни да лекара упозоре на евентуалне безбедносне ризике да се преглед задржаног лица обави без присуства полицијских службеника;
- полицијски службеници ће присуствовати лекарским прегледима задржаних лица искључиво на захтев лекара, из безбедносних разлога.
- у случајевима када полицијски службеници присуствују лекарском прегледу задржаног лица, прегледу ће присуствовати полицијски службеници истог пола ког је и лице које се прегледа и биће присутни тако да не могу да чују разговор између лекара и задржаног лица;
- полицијски службеници ће писмено констатовати у записнику о задржавању лица податак о томе да ли су били присутни лекарском прегледу задржаног лица, садржину евентуалног упозорења на безбедносне ризике датог лекару и чињенице које су биле одлучне за то;
- у предмете сачињене поводом задржавања лица неће се прилагати медицинска документација за то лице и информације о здравственом стању задржаног лица ће бити доступне искључиво здравственим радницима ради пружања здравствене заштите задржаном лицу;
- изузетно, информације о здравственом стању задржаног лица ће бити доступне полицијским службеницима само уколико је то од значаја за поступање према њему током задржавања и у мери неопходној за обављање њиховог посла: мишљење лекара о томе да ли је лице у здравственом стању које дозвољава да буде задржано и да ли му је током задржавања потребна посебна пажња или нега (нпр. терапија, посебна исхрана или слично);
- полицијски службеници ће сачињавати службену белешку о информацијама примљеним од стране лекара о здравственом стању и/или здравственим потребама задржаног лица;
- задржаним лицима ће се омогућити да задрже примерке извештаја о обављеним лекарским прегледима.

7. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да се свим задржаним лицима обезбеде информације, укључујући и у писаном облику на одговарајућем језику који разумеју, о својим правима од самог почетка њиховог задржавања.

НАЛАЗ НПМ:

Увидом у документацију утврђено је да се при довођењу у полицијску станицу, лицу уручује писмено „Обавештење о правима доведеног лица“ а затим и „Обавештење о правима ухапшеног/осумњиченог“, што лице потписом потврђује. О правима која има током задржавања лице се обавештава када му се саопшти да ће бити задржан, такође писменим путем. Дешава се и да лица одбију да приме ово обавештење или да одбију да потписом потврде да су га примила. У таквим случајевима на писаном обавештењу о правима полицијски службеник бележи да је лице одбило да прими писано обавештење или да је одбило да потписом потврди да га је примило.

НПМ је утврдио да се по наведеној препоруци поступа у свим посећеним полицијским станицама, као и да постоје обрасци обавештења о правима преведено на пет језика.

8. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да органи Републике Србије предузму делотворне кораке за стварање јединственог електронског система евиденције о задржавању лица који је свеобухватан и делотворан за евидентирање горе наведених информација о времену које задржано лице проведе у полицијској станици.

НАЛАЗ НПМ:

Постоји јединствен електронски систем евидентирања података од значаја за поступање према задржаном лицу и остваривању његових права током задржавања, у којем се евидентирају све информације о времену које задржано лице проведе у полицијској станици, као и све активности у вези са задржаним лицем (оброци, лекарски прегледи, извођење, обиласци...).

Увидом у записнике о задржавању лица НПМ је утврдио да се по наведеној препоруци поступа у свим посећеним полицијским станицама.

9. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да се предузму кораки како би се обезбедило да просторије за задржавање у полицијским станицама буду оспособљене за боравак дужи од неколико часова и да се обезбеде услови у смислу услова и хигијене, добро осветљење, чиста ћебад и душечи. Комитет би желео да буде обавештен о корацима које ће органи Републике Србије предузети да се такво стање обезбеди у свим посећеним полицијским станицама.

НАЛАЗ НПМ:

Министарство унутрашњих послова је, поступајући у складу са Правилником о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица⁶, наставило са унапређењем услова за боравак задржаних лица у просторијама за задржавање – сачињена је Листа приоритета за адаптацију 130 просторија у 24 полицијске управе, адаптирано је седам просторија за задржавање⁷, а започети су радови на адаптацији седам просторија за задржавање у седишту ПУ за град Београда.

У ПС Палилула/ПИ Палилула постоје две просторије за задржавање, које се од почетка зимског периода не користе, будући да у просторијама нема грејања. На вратима просторија је истакнуто јасно обавештење да просторије нису у употреби.

У ПС Чукарица постоји једна просторија за задржавање у којој се налазе три лежаја, односно дрвене клупе, које су опремљене са ћебадима која делују чисто. У просторији постоје прозори који се отварају са спољашње стране, тако да је доток природне светлости и свежег ваздуха на задовољавајућем нивоу. У просторији постоји мокри чвор, који је зидом одељен од остатка просторије. Мокри чвор чини WC шоља са испирачем. Испирач је у равни зида, нема истурених делова који би могли представљати опасност од самоповређивања или који би могли бити лако оштећени. Такође, у просторији се налази и лавабо са текућом водом за пиће. Дугме за позивање страже постоји али тренутно није у функцији.

Просторије за задржавање у ПС Чукарица и ПС Палилула/ПИ Палилула⁸ су планиране да буду реновиране у тзв. другој фази реновирања ПС у саставу ПУ за Град Београд која је планирана у првој половини 2020. године

У ПС Раковица постоје две просторије за задржавање за укупно пет лица. Иако је хигијена на задовољавајућем нивоу, у просторијама нема природног осветљења ни дугмета за позивање страже. У просторијама не постоји мокри чвор, а тоалет који користе задржана лица налази испред просторија. У тоалету се налази лавабо са чесмом и чуचाвац.

⁶ „Службени гласник РС“, бр. 34/18.

⁷ У ПУ Ваљево, ПУ Панчево, ПУ Пожаревац, ПУ Крушевац и ПУ Чачак.

⁸ У ПС Палилула лица се више не задржавају због неусловности просторија. На вратима просторија је истакнуто јасно обавештење да просторије нису у употреби.

У ПС Врачар постоје две просторије за укупно четири лица, али су исте у лошем стању, не постоји дугме за позивање страже, природно осветљење, док је хигијена на задовољавајућем нивоу. У просторији постоји мокри чвор, који је зидом одељен од остатка просторије. Мокри чвор чини чуваца са испирачем. Испирач је у равни зида, нема истурених делова који би могли представљати опасност од самоповређивања или који би могли бити лако оштећени. Мокри чвор је у одржаваном и чистом стању.

У ПС Земун постоји пет просторија за укупно десет лица. У свакој просторији налази се по два лежаја, односно по две дрвене клупе, које су опремљене ћебадима, која делује чисто. Доток природне светлости је добар, осим у две просторије које немају прозор. Вентилациони систем је спроведен кроз просторије, тако да је омогућен доток свежег ваздуха и не осећа се непријатан мирис. Хигијена просторија је задовољавајућа. У свим просторијама постоји мокри чвор, који је зидом одељен од остатка просторије. Мокри чвор чини чуваца са испирачем. Испирач је у равни зида, нема истурених делова који би могли представљати опасност од самоповређивања или који би могли бити лако оштећени. У ходнику испред просторија постоје два лавабоа, са славинама са водом.

У ПС Звездара просторија за задржавање се налази до самог улаза у ПС Звездара и у непосредној близини дежурне службе. Прозор је спољни, заграђен је рупичастом металном плочом па је природно осветљење недовољно. Део са мокрим чвором је одељен преградним зидом тако да омогућава приватност лицу.

Вештачко осветљење постоји у свим посећеним просторијама, односно, сијалице (неонке) су постављене изнад улазних врата и заштићене су металном плочом са рупама. Јачина вештачког светла је у свим просторијама задовољавајућа. У просторијама за задржавање, лежајеви нису у потпуности опремљени постељином, а постојећи делови постељине (ћебе или јастук) не делују чисто.

Све просторије су покривене видео надзором. Употреба камера у просторијама за задржавање је видно назначена на улазним вратима у заједнички ходник просторија, на улазним вратима просторија али и у самим просторијама за задржавање. Надзор се обавља на монитору који је смештен у просторији дежурне службе. Полицијски службеници наводе да често обилазе задржана лица (на свака 2 сата).

Осим у ПС Раковица и ПС Земун, у осталим полицијским станицама видео записи се чувају краће од 30 дана (седам или петнаест).

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

ПУ за град Београд ће полицијским станицама у њеном саставу обезбедити комплетну опрему за лежајеве у просторијама за задржавање (душек, јастук, јастучницу, чаршав, ћебад и навлака за ћебе) и исту ће, редовно, одржавати чистом.

ПУ за град Београд ће у просторијама за задржавање инсталирати дугме електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника.

МУП ће предузети потребне мере како би се видео записи са видео надзора у ПС Чукарица, ПС Врачар, ПС Палилула и ПС Звездара чували у трајању не краћем од 30 дана, а то ће, уколико за тим постоји потреба, учинити и у погледу других полицијских станица које су саставу ПУ за град Београд.

10. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет понавља своју препоруку да треба предузети кораке да се обезбеди да сва задржана лица добијају воду и храну, укључујући бар један комплетан оброк, у одговарајућим временским размацама, као што је предвиђено прописима Републике Србије. Такође, лица задржана у полицији 24 часа или дуже треба да имају могућност да изађу у шетњу.

НАЛАЗ НПМ:

Свим задржаним лицима је доступна вода за пиће и обезбеђена исхрана. Први оброк задржаним лицима се обезбеђује након 6 сати, а уколико се задржавају дуже од 12 сати обезбеђују им се три obroка дневно. Лицима на задржавању и до 48 часова су обезбеђени искључиво суви obroци. У свим записницима о задржавању лица у које је мониторинг тим НПМ извршио увид затечени су подаци о томе да је лицу понуђен оброк, односно да је обедовало или да је одбило понуђени оброк.

Задржана лица се не изводе на свеж ваздух током задржавања. Према речима полицијских службеника, за наведено не постоје услови. ПС Палилула располаже са унутрашњим двориштем, које је у близини просторија, али се задржана лица не изводе на свеж ваздух јер би, према наводима полицијских службеника извођење задржаних лица створило безбедносне проблеме, а задржани би били изложени погледима грађана који су у полицијској станици.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

ПУ за град Београд ће предузети активности да се у свим полицијским станицама обезбеди да сва лица која се задржавају дуже од 12 сати добију барем један комплетан оброк, као и да се, тамо где постоје услови обезбеди да лица задржана у полицији 24 часа или дуже имају могућност да изађу на свеж ваздух.

РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У тренутку посете НПМ, у просторијама за задржавање у ПС Чукарица налазило се једно лице, а у ПС Земун два лица. У осталим полицијским станицама у тренутку посете није било лица у просторијама за задржавање. Мониторинг тим НПМ обавио је ненадзирани разговор у просторији за задржавање са једним лицем у ПС Чукарица и једним задржаним лицем у ПС Земун која су навела да нису била изложена психичком и физичком малтретирању нити непрофесионалном понашању од стране полицијских службеника, да су обавештени о правима усмено и писано, да су примили решење о задржавању. Једно лице је желело да о свом задржавању обавести оца, што су на његов захтев учинили полицијски службеници, док друго лице није желело да обавести трећу особу о задржавању. У оба случаја, бранилац је постављен по службеној дужности. Лица су навела да их није прегледао лекар пре задржавања, да нису тражили преглед лекара и да нису имали потребу за лекаром током задржавања.

Тим НПМ није обавио разговор са трећим задржаним лицем, јер је у тренутку посете, на позив ПС Земун, а по захтеву задржаног лица интервенисала Хитна помоћ. С тим у вези, праћено је поступање полицијских службеника током лекарског прегледа, који је обавила екипа хитне помоћи. Полицијски службеници нису присуствовали прегледу, у просторији за задржавање али су стајали у ходнику непосредно испред отворених врата просторије за задржавање и могли да виде преглед, али и да чују садржину разговора лекарке и задржаног лица.

Задржаном лицу дат је лек за притисак. С обзиром на то да је у питању лице које болује од хроничне болести, те да је родитељ полицијским службеницима донео лек који оно користи као терапију, након што су лекари утврдили да је предметни лек фабрички упакован и индикуван као терапија, обавестили су полицијске службенике о томе на који начин и у којим временским размацама ће задржаном лицу исти дати на коришћење.